

List otwarty do Wicepremiera, Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu,
Pana Profesora Piotra Glińskiego,
w sprawie ochrony wrocławskich obiektów architektonicznych

Szanowny Panie Premierze,

głęboko zaniepokojeni nadchodzącym terminem rozbiórki wrocławskiego Domu Towarowego „Solpol” zwracamy się do Pana Profesora z prośbą o wsparcie i pomoc w ratowaniu tego budynku o wysokiej wartości architektonicznej, spełniającego społeczne, estetyczne i historyczne przesłanki do objęcia ochroną, a tym samym zachowania go dla przyszłych pokoleń.

Jesteśmy przekonani, że Pan Premier jako konstytucyjny minister i profesor nauk humanistycznych w pełni podziela naszą troskę o polską kulturę oraz dziedzictwo narodowe. Cennym składnikiem tego dziedzictwa jest Dom Towarowy „Solpol” we Wrocławiu, zaprojektowany przez Wojciecha Jarząbka. Tak uważamy jako mieszkańcy i mieszkanki miasta, aktywiści, ludzie związani z kulturą i nauką. Tak myśli ponad trzy tysiące osób, które podpisały petycję do władz Wrocławia o wstrzymanie rozbiórki (w załączeniu). W społeczną akcję ratowania tego zabytku, co istotne, zaangażowało się również wielu jego rówieśników i osób jeszcze młodszych, okazujących niezwykłą wrażliwość na dziedzictwo kulturowe jako nasze wspólne dobro. O zabytkowej wartości „Solpolu” są również przekonani sygnatariusze Listu otwartego wrocławskiego oddziału Stowarzyszenia Architektów Polskich do Prezydenta Jacka Sutryka, który podpisało blisko trzysta osób, cenionych w kraju i na świecie za wybitne osiągnięcia w architekturze, upowszechnianie wiedzy o niej lub badania nad jej historią (w załączeniu).

Ponadto Solpol 1 w 2018 roku został wpisany na Listę Dóbr Kultury Współczesnej Miasta Wrocławia, znajdującej się w aktualnym Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Wrocławia, co było kolejnym potwierdzeniem ogromnej wartości tego budynku dla historii miasta Wrocławia. W założeniu taka decyzja miała również zagwarantować mu ochronę, jednak brak aktualizacji planu miejscowego nie pozwolił na wejście tej formy ochrony w życie. Na wystawie „Przekroje. Galeria Architektury Polskiej XX i XXI wieku”, zorganizowanej przez Muzeum Narodowe w Krakowie w grudniu 2021 roku, zaprezentowano makietę „Solpolu” w uznaniu jego reprezentatywnej wartości dla współczesnej polskiej architektury o historycznej już randze i znaczeniu społecznym. Liczące się instytucje naukowe, stowarzyszenia i redakcje czasopism specjalistycznych jednoznacznie poparły apel o ratowanie tego zabytku.

Niestety, zarówno Wojewódzki i Generalny Konserwatorzy Zabytków, jak i władze Wrocławia pozostają niewzruszone na zdanie zarówno licznych autorytetów w dziedzinie kultury współczesnej bądź historii architektury, jak i głos mieszkańców miasta oraz regionu. Obawiamy się zatem, że „Solpol” może podzielić los wrocławskiego Basenu Olimpijskiego, który niedawno został wyburzony mimo społecznego sprzeciwu - jak się okazało, niestety za późno, z naruszeniem prawa. Decyzja o rozbiórce domu towarowego Solpol 1 zapadła w analogiczny sposób - przed zakończeniem debaty publicznej w jego sprawie i administracyjno-sądowych procedur odwoławczych (obecnie trwa rozpatrywanie skargi kasacyjnej, skierowanej do Naczelnego Sądu Administracyjnego).

Co więcej, ewentualne wyburzenie zlokalizowanego w zabytkowej tkance starego miasta domu handlowego w ocenie ekspertów może nieść istotne ryzyko poważnego uszkodzenia usytuowanego w bezpośrednim sąsiedztwie zabytkowego, średniowiecznego kościoła św. Stanisława, św. Doroty i św. Wacława, ufundowanego w 1350 roku

dla upamiętnienia porozumienia o prawach do Śląska zawartego między Kazimierzem Wielkim a Karolem IV. Wszelkie prace związane z naruszeniem gruntu mogą mieć krytyczne konsekwencje dla posadowienia, a w efekcie całej konstrukcji kościoła poprzez powodowanie pęknięć, które w istotny sposób obniżą ogólną wytrzymałość elementów nośnych obiektu. Do takich prac można zaliczyć zarówno wyburzenie Domu Handlowego Solpol I, jak i ewentualną budowę nowego obiektu. Ze względu na Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego dla tego obszaru nie wyklucza się możliwości, iż nowo projektowany budynek będzie w większym stopniu wypełniał powierzchnię działki, co może doprowadzić do drastycznej zmiany warunków gruntowych. Innym niepokojącym scenariuszem jest zakładany scenariusz budowy parkingu podziemnego - działanie jeszcze bardziej ryzykowne. Niestety, przypadki naruszenia sąsiednich zabytkowych konstrukcji w związku wyburzeniami lub prowadzeniem prac budowlanych zdarzały się na terenie Wrocławia w ostatnich latach wielokrotnie jak chociażby w dawnym pałacu Hatzfeldów.

W przekonaniu, że Pan Premier rozumie i docenia znaczenie oraz wartość kulturową obiektów architektonicznych, czego wyrazem stało się między innymi powołanie Narodowego Instytutu Urbanistyki i Architektury, apelujemy do Pana Profesora o wsparcie oraz interwencję zgodnie z prerogatywami wysokiego urzędu. Na początku minionej dekady w Polsce rozgrywała się podobna historia - dotyczyła ona wówczas hotelu Cracovia. Jego wyburzenie wydawało się nieuniknione, jednak dzięki inicjatywie wykazanej przez organy państwowe udało się zachować ów wyjątkowy obiekt. W 2016 roku został on odkupiony przez Skarb Państwa, a aktualnie jest własnością Muzeum Narodowego w Krakowie i pełni ważną rolę w świecie kultury.

Nie pozwólmy utracić na zawsze części polskiej historii oraz dziedzictwa, które są wpisane w „Solpol” - kanoniczny obiekt architektury ponowoczesnej, pierwszy dom handlowy wzniesiony we Wrocławiu po II wojnie światowej i zabytek z czasów budowania demokratycznej Polski po 1989 roku.

Z wyrazami szacunku,

Stowarzyszenie Architektów Polskich oddział we Wrocławiu
Pracownia Badań Regionalnych Uniwersytetu Wrocławskiego
Towarzystwo Upiększania Miasta Wrocławia